NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ

Josef Mysliveček

OLYMPIÁDA
L'OLIMPIADE

OSTRAVSKÉ VÝSTAVY a.s.

SLEZSKOOSTRAVSKÝ HRAD

Josef Mysliveček:
OLYMPIÁDA / L'OLIMPIADE

Opera o třech dějstvích
Libreto Pietro Metastasio
Překlad Jiří Joran

Dirigent	Jan Šrubař
Režisér	Luděk Golat
Asistentka režie	Bohuslava Kráčmarová
Výtvarník scény	Jaroslav Malina j. h.
Asistent výtvarníka scény	Rudolf Jirek j. h.
Výtvarnice kostýmů	Helena Anýžová j. h.
Choreografové	Tamara Černá, Igor Vejsada
Sbormistr	Jurij Galatenko
Dramaturgická spolupráce	Pavla Březinová
Hudební nastudování	Jana Hajková, Masako Nakajima, Kremena Pešakova, Lenka Živocká
Inspicientka	Bohuslava Kráčmarová
Text sleduje	Hana Navrátilová
Bojové scény	Leopold Kotlár j. h.
Klisténes, král siciónský	Marián Vojtko j. h.
Aristea, jeho dcera	Oľga Bezačinská, Agnieszka Bochenek-Osiecka
Argena, krétská dáma	Marianna Pillárová
Licidas, milenec Argeny	Dagmar Urbanová
Megakles, milenec Aristey	Zdena Vaníčková-Matoušková
Alkandros, důvěrník krále Klisténa	Jiří Halama
Amintas, vychovatel Licidův	Václav Morys
Kontratenor	Jan Rychtář
Bohové	Kateřina Vainarová, David Viktora
Soudce	Vladimír Polák

Dále účinkuje sbor a orchestr opery NDM – koncertní mistr Vladimír Liberda, cembalo Jana Hajková / Lenka Živocká, violoncello Radmila Rašková – balet NDM a členové TJ Sport Moravia.

Česká premiéra 4. června 2005 v 11 hodin na Slezskoostravském hradě
Druhá premiéra 5. června 2005 v 11 hodin na Slezskoostravském hradě

Poznámka: Protože role Megakla a Licida byly napsány pro kastráty, zpívají je dnes buď kontratenoři, nebo altistky či (mezzo)sopranistky…

Děj opery

1. dějství

Licidas netrpělivě a v rozrušení očekává příchod svého přítele Megakla. Svému vychovateli Amintovi se svěřuje, že touží vyhrát olympiádu, která brzy začne. Má pádný důvod – vítězi připadne princezna Aristea, do které se zamiloval. O své dřívější lásce Argeně, kterou mu Amintas důrazně připomíná, nechce už samozřejmě ani slyšet… Megakles, jenž k Licidově úlevě konečně přichází, slibuje, že přítelovu prosbu, aby se pod jeho jménem přihlásil do soutěže a vyhrál, splní. Neví však proč…

Princezna Aristea je nešťastná – jak již víme, její otec rozhodl, že dcera bude „výhrou" a odměnou pro vítěze olympiády. Ona ale má už svoji lásku – Megakla – o němž si myslí, že je daleko a netuší, co se má stát. Její družka Argena, převlečená za pastýřku Likori, jí pro změnu vypráví zas o svém smutném osudu: Je vznešenou krétskou dámou, ale protože se zamilovala do krétského prince Licida (a on do ní), musela uprchnout z vlasti – král, Licidův otec, totiž jejich lásce pochopitelně nepřál.

Král Klisténes dává signál k začátku olympiády a vyjmenovává své dceři Aristei jména vznešených mladíků, kteří o ni budou soutěžit. Když Argena slyší, že mezi přihlášenými je Licidas, pochopí, že ji její milenec zradil. Megaklovi, už přihlášenému pod přítelovým jménem do soutěže, sděluje Licidas důvod své prosby. Zdrcený Megakles tak zjistí, že má pro přítele vyhrát – svou lásku… Je zoufalý, ale čest mu nedovoluje zradit slib příteli. Setkává se s Aristeou, která nechápe chlad a odtažitost svého milého, a slibuje i jí, že se zúčastní závodu…

2. dějství

Aristea a Argena se jako ženy nesmějí podle zákona účastnit závodu. Netrpělivě tedy očekávají výsledek, který je obě zdrtí: vyhrál Licidas. Což pro Argenu znamená, že ji milenec skutečně zradil – a Aristea je ztracena pro svého Megakla. Přichází slavnostní průvod: král Klisténes s družinou a vítěz závodu Megakles – kterého však znají všichni pod jménem Licidas. Zmatek a záměny postav se stupňují – Aristea nechápe, proč se říká, že závod vyhrál Licidas, když s vítězným věncem před ní stojí Megakles… V rozhovoru s ním se dozvídá krutou pravdu – protože mu kdysi Licidas zachránil život, je mu navždy zavázán – a proto, aby si zachoval čest, opouští zoufalou Aristeu. Je rozhodnut odejít – a zemřít… Šťastný Licidas se setkává se svou vyhranou nevěstou Aristeou a nechápe její rozezlení – a hned vzápětí musí čelit také hněvu oklamané a zrazené Argeny. Navíc se dozvídá, že Megakles zemřel vlastní rukou – a posel krále mu sděluje, že se už prozradil podvod v soutěži. I Licidas vidí jediné východisko – ve smrti…

3. dějství

Megaklovi se nezdařily dva pokusy o sebevraždu – ale navzdory Amintovi, který se mu v tom snaží zabránit, je odhodlán potřetí uspět. O totéž se snaží zdrcená Aristea, která nechce bez (údajně mrtvého) Megakla žít. Jaké je jejich překvapení, když se – oba ještě živí – setkají…

Alkandros přináší zprávu o zoufalém činu Licidově – pokoušel se zabít krále Klisténa, teď je zatčen a čeká ho smrt. Tato zpráva naplní zoufalstvím hned tři jeho blízké – přítele Megakla, který i nadále chce s přítelem vytrvat v dobrém i zlém, zrazenou Argenu, jež přes nenávist k zrádci cítí dál lásku k němu i strach o něj – a Licidova vychovatele Aminta. Král Klisténes zatím nechápe, proč pociťuje tak hluboký soucit a sympatie k provinilci Licidovi, jehož čeká smrt. Brzy však pochopí – Argena přináší šperky, jež kdysi od Licida dostala, a Klisténes je poznává: jsou to tytéž, které patřily jeho synu Filintovi, jehož dal v dětství utopit. Zázrakem a soucitem lidským se tak však nestalo a Filintos byl vychován na Krétě – jako následník trůnu Licidas… Ukazuje se tedy, že Licidas je Aristein bratr – nemůže si ji tedy vzít. Vše naznačuje, že opera skončí šťastně a původní milenecké páry se sobě opět dostanou. Jenže Licidas je odsouzen k smrti a o jeho osudu rozhodne nyní veřejný soud…

Informace pro diváky:

O přestávkách mezi jednotlivými dějstvími budou se konati hry a soutěže, na závěr třetího dějství uskuteční se veřejný soud…

Josef Mysliveček

(9. 3. 1737 Praha – 4. 2. 1781 Řím)

Jeden z nevýznamnějších hudebních skladatelů období přelomu baroka a klasicismu; o generaci starší přítel Wolfganga Amadea Mozarta; jediný Čech, který se stal idolem operní Itálie své doby.

Narodil se jako jeden ze dvou „prvorozených" synů (dvojčat) pražského mlynáře. Kromě všeobecného vzdělání, které získal studiem na jezuitském gymnáziu, se na přání otce vyučil mlynářství. Stal se mistrem, ale rodinného řemesla i majetku se vzdal ve prospěch mladšího bratra Jáchyma, aby mohl začít soukromě studovat hudbu u pražských hudebníků Felixe Bendy, Františka Habermanna a Josefa Segera. Po úspěchu svých prvních symfonií se rozhodl v roce 1763 odjet do Itálie a zdokonalit se tam v umění skladatelském – a to především v žánru opery u Giovanniho Battisty Pescettiho. Hned jeho druhá opera – *Il Bellerofonte* (1767) měla v Neapoli takový úspěch, že se Mysliveček během krátké doby stal jedním z nejslavnějších a nejoblíbenějších „italských" autorů žánru opera seria – získal slávu, bohatství, uznání a přívlastek „il divino Boemo" (božský Čech; on sám se podepisoval Giuseppe Misliwecek detto* il Boemo). Za dvanáct let složil 27 oper (mj. *Motezuma, Ezio, Il gran Tamerlano, La clemeza di Tito, L'Olimpiade**, Armida*), významná jsou ovšem i jeho díla orchestrální či oratorní (*Abramo ed Isacco* aj.). Konec života božského Čecha byl ale velmi neslavný a bolestný – zemřel znetvořen (následkem špatného léčení úrazu), v bídě a zapomnění v Římě, kde byl pohřben na náklady sira Edwarda Barryho v chrámu San Lorenzo in Lucina.

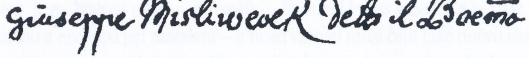

* řečený

** poprvé uvedena 4. listopadu 1778 v Neapoli

Opera seria

(baroko – klasicismus)

Opera seria* se vyvinula ze staršího typu italské opery na přelomu 17. a 18. století. Snažila se dosáhnout kvalit antické i francouzské klasicistní tragédie – mj. zachováváním jednoty místa, času a děje; jejím cílem bylo zušlechťovat člověka krásou hudby a slova a vychovávat dobrým příkladem postojů a osudů hlavních hrdinů. Vyloučila z příběhu veškeré realistické a komické prvky a soustředila se na úzký okruh postav, v jejichž středu stála ušlechtilá hrdinská osobnost jednající (většinou) jen podle zákonů cti. V centru hudební pozornosti stála dacapová árie (členěná do částí A – B – A), jejímž prostřednictvím sdělovali hrdinové své vzněty, emoce a reakce na události, o nichž se divák dozvídal většinou z recitativů. Postavy byly často „schematické", zosobňující určitou vlastnost – možná i proto, aby se zpěváci mohli plně soustředit na virtuózní přednes árií plných koloratur a kadencí.

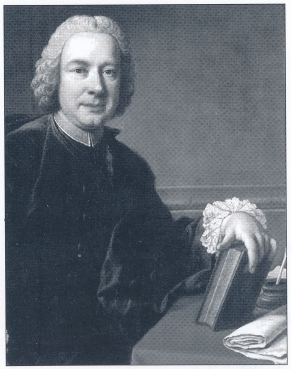

Pietro Metastasio

vlastním jménem
Pietro Antonio Domenico Bonaventura Trapassi
(3. 1. 1698 Řím – 12. 4. 1782 Vídeň)

Nejslavnější libretista nejen žánru opera seria, ale celého půlstoletí dějin opery; ovlivnil styl a vkus hudebního dramatu na téměř sto let. Jediný básník, jehož libreta častokrát převyšovala kvalitou hudbu.

Pocházel z nepříliš majetné obchodnické rodiny, rozsáhlé klasické vzdělání získal díky vlivnému kmotrovi a pěstounovi. Měl geniální jazykový a básnický talent, první tragédii napsal v patnácti letech. Zhruba o deset let později začala jeho kariéra ctěného, vyhledávaného a úspěšného libretisty – psal pro Benátky, Neapol, Řím, od roku 1730 žil až do smrti ve Vídni, kde se stal dvorním básníkem habsburského dvora; byl jedním z nejuznávanějších a nejbohatších umělců své doby. Některá jeho libreta byla uváděna samostatně jako činohry. Napsal 26 tříaktových oper (mj. *La clemenza di Tito, Ezio, Artaserse, Demofoonte, Didone abbandonata, Temistocle, L'Olimpiade, Semiramide*), zhudebněných mezi jinými také Cherubinim, Händelem, Vivaldim, Cimarosou, Gluckem, Salierim, Mozartem. *L'Olimpiade* použilo jako libreto pro svou operu několik desítek skladatelů – existuje *Olympiáda* Caldarova, Cimarosova, Paisiellova, Gassmannova, Pergolesiho, Myslivečkova, Vivaldiho, . . .

* doslovně „vážné dílo", „vážná opera"

Vedoucí provozně-technického úseku	Stanislav Muntág	Mistr osvětlení	Radko Orenič
Šéf výpravy	Alexander Babraj	Mistr zvuku	Bořivoj Wojnar
Vedoucí dekoračních dílen	Barbora Macháčová	Mistrová vlásenkárny	Eva Celarková
Vedoucí dámské a pánské krejčovny	Eva Janáková	Mistrová garderoby	Růžena Mauerová
Jevištní mistři	Jan Benek	Mistrová rekvizit	Alexandra Václavíková
	Antonín Krajíček		

Program vydalo Národní divadlo moravskoslezské
Čsl. legií 14, 701 04 Ostrava

Ředitel	Mgr. Luděk Golat
Šéf opery	Mgr. Luděk Golat
Texty a redakce programu	Pavla Březinová
Grafická úprava	Dalibor Andrýsek s použitím návrhu plakátu Jaroslava Maliny

„Nositele autorských práv k dílu zastupuje DILIA, divadelní a literární agentura, Krátkého 1, Praha 9.“